

ՏՆՕՐԻՆ-ԽՄԲԱԿԻՐԱՊԵՏ

Հ. ՄԱՄՈՒՐԻԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐԱԽԹԻՆ

Տարեկան 500 դր.
Վեցամսեայ 250
Եռամսեայ 150
Արտատպագրութիւն տրի. 70 ֆր.

Բաժանորդագրութիւն կ'սկսի
ամիս ամսոյ 1ին եւ 15

100 ՓՐԱՆ

Fondateur
M. MAMOURIAN
Directeur-Rédacteur en chef
H. MAMOURIAN
„Arévelian Mamoul“,
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN

Օրաթերթ ազգային եւ քաղաքական

100 ՓՐԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Քաղաքական տեսությունը ու արտակարգ դեպքերով պրկուած շարժումը կ'անցնենք:

Համաձայնական պետությունները որ ցարդ համաձայնություններ մը սքողուած պիտակին տակ երևոյթները փրկելու ջանադիր կ'գտնուէին, կ'երևի ձանձրացած են այդ խաղէն և նժարին մէջ նետելու կ'ստիպեն անոնցմէ ոմանց վէթոն:

Եթէ այդ բացայայտ անհամաձայնությունները այժմ երևան կ'ենէն, աւելորդ է կրկնել որ թրքական հանցին սեղանի վրայ դրուելէն յառաջ կուգայ:

Աշխարհի գրեթէ բոլոր մասերը միահնչող կանգնած կ'այտնեն որ Համաձայնական պետությունները ձգտած են թրքական հաշտությունը և պատճառ դրածած որ Թուրքիոյ ներկայ անկման վիճակը յառաջ գայ Սակայն այսօր կ'համոզուինք որ Համաձայնական պետությունը չէին կրնար այդ խնդիրներն իրականացնելու տալ և եթէ այդպիսի փորձի մը ձեռնարկէին, անկասկած պիտի վստահէին նաև Գերմանիոյ, Աւստրիոյ, Պոլիտիոյ հաշտութենց դաշնագրերու պատրաստութեան կարեւոր հարցերը:

Սակայն քաղաքական անցուղարձեւում ստեղծած գոյափոխումը չափազանց խառնակ և միևնույն ժամանակ փափուկ կ'երևի:

Մենք կասկած չունինք, թէ Մեծ-Բրիտանիոյ քաղաքականությունը պիտի յաղթանակէ վերջի վերջոյ, որովհետև աշխարհի առանցքը կ'գտնուի անոր արմիքի մէջ:

Անգլիա համաձայնություններ գտնի մը պատրաստուելու հետամուտ եղած է այժմ Սովիէթ Ռուսիոյ հետ, որովհետև Մոսկուի Արեւելքի կողմ իր դաշնակիցները կ'ընեն նոր ուղղություն մը որդեգրել և ոտնակոխ ընելով արդարաւթեան ու խղճի նման ձայն, իրականում տալ ու առայժմ անուղղակի, վաղը ուղղակի զօրավիճ դառնալ ապստամբութեան դրօշակ պարզած խռովարարներու: Անգլիա՝ բնականաբար չկրնար հանդիմանալ իր քաղաքականությունը դէմ ուղղակի ցցուիլ ուղղող այս անսովոր վիճակին և լախտի հարուածը կուտայ համաձայնություններ մը ստեղծելով Ռուսիոյ ներկայացուցիչին՝ Քրասնի հետ և միևնույն ժամանակ առաջն առնելով պոլշէիք այն կոհակին, որ կ'ապստայ աւստրիական մակընթացություններ մը պատել այն երկրի երբ, որոնք իր ազդեցութեան և իր տիրապետութեան տակ կ'գտնուին:

Այս վիճակն քայլէն գաւ, կ'մերժէ Սթաի համաժողովին մասնակցիլ, ուսանց թրքական դաշնակցին ստորագրութեան, որովհետև չպիտի հանդիմանէր որ պարտուած Գերմանիան իր մասը երկարէր թրքական խնդրոյն, անոր անկողնէն վերջը պատրուակ բռնելով:

Իրաց այս վիճակին տեղե Թրանսայի հայտարարագիրը կրկին կ'ապստայտուի Լոնտոն ուղևորել, տեսակցություններ մը ունենալու համար Լոյտ Ճօրճի հետ: Այդ տեսակցությունները, որոց առթիւ Փրանսական մասերը պատահութեան կը համարի հաւանական թէ երկու դաշնակից պետությունաց համաձայնական կապերը ամրապնդուի կ'ծառայեն, ընդհակառակը կ'երևի թէ այդ կապերը ևս աւելի կ'թուլան և Թրանսայ նոր զինդրութեան մը ձեռք ձգելու փութկոտնելով, հատ մըն ալ վրայ կուտայ անդրուելի «ոչ կարեմք»ի մը տեղե գտնելով ինքը զինք:

Սան Ռէմոի համաժողովի պահուն, մասնաւոր ջանք մը տրուեցաւ մասնաւորին կողմէ, անընդհատ կրկնելու թէ Անգլիոյ և Թրանսայի միջև ամեն թիւրբամացութեան վերջ գաւած է և բոլոր հարցերու մասին տեսակետներու բացարձակ համաձայնություններ մը հաստատուած:

Բայց այդ համաժողովէն յետոյ, հետզհետէ քաղաքական հորիզոնին վրայ շարժանկարի մը նման իրարու յաջորդող դեպքերը, բոլորովին հակառակ ազդեցություններ մը գործեցին և ապացուցին թէ այդ համաձայնությունները չինովի և երևութական հանգամանք մը միայն ունին:

Կիլիկիոյ նկատմամբ Փրանսական կառավարութեան բռնած ընթացքը և մանաւանդ վերջին անբացատրելի ու անհասկալի դեպքերը կ'հաստատեն, թէ նոյն իսկ այդ երկրի մասին տարբեր տեսակետներ կ'հետապնդուին:

Միևնույն ժամանակ Սան Ռէմոի վերջ հեռագրերը կ'տեղեկացնեն թէ Փրանսայ կ'ընկնայ մէջ անհնարաւոր առանձնաշնորհաւոր ապահովելու ջանքերը եղած է և միմիայն տրեւիտան մէկ մասը պիտի պահէ իր ազդեցություններն տակ, իսկ մնացածը պիտի դառնայ թրքական հող, անդին Հելլէն վարչապետը՝ խորհրդարանին բնակէ: Կիլիկիոյ ճակատագրին անորոշութեան կ'այտարարէր և միևնույն ժամանակն բոլորովին հակառակ կարծիք մը կ'այտնէր: Այսօր Վէնիզելոսի կարծիքն է որ կ'յաղթանակէ և Լոնտոնեան մեծ օրաթերթը կ'տեղեկացնէ, թէ Կիլիկիոյ ճակատագիրը դեռ որոշուած չէ, այսինքն Կիլիկիա թուրք տիրապետութեան չպիտի ենթարկուի և այս լուրը բնականաբար միմիայնակ կրնայ ըլլալ, մանաւանդ մեզի Հայոցս համար:

Շատ անգամներ շեշտած եմ սա անհրաքելի ու յստակօրէն տեսնելի գաղափարը, թէ Անգլիա՝ Պապական երկաթուղւոյ գծին պաշտպանութեանը չպիտի հանդուրժէր որ ստանձնէր ուրիշ որեւէ տերութեան և այս գլխաւորագոյն պատճառէն գոտ, ուրիշ նկատմաններ իրականացնելու պիտի տային Հայոց, սակայն ճակատագրական տարբեր անակնկալներ, առայժմ չթոյլատրեցին մեզի այդ փափաքը իրականացած տեսնել:

Թրանսայի վարչապետը՝ խորհրդարանին բնակէ: Զօր. Կուրօն ստացած տեղեկությունները կ'հաղորդէ, և Կիլիկիոյ անդորր կացութեան մասին վստահեցնող լուրեր կուտայ Հարկ կա՞յ արդեօք այդ մասին ծանրանալ, հարկ կա՞յ անդադառնալ թէ՞ Թրանսայի նման մեծ ազգերն անգամ կրնան եղբւ պաշ-

տանալէս դեպքերը խեղաթիւրել, այլափոխել և հոն ուր դժուար մը գոյութիւն ունի վարդապոյն ցոյց տալ:

Անցեալի մէջ թուրք կառավարութեան պաշտպանութեան մէջ անդորրութեան կ'տիրէ յայտարարութեան տարբերութեան մը կա՞յ:

Նւ արդեօք այդ կարծեցեալ անդորրութեան ուղղակի արդիւնքը պիտի ըլլայ, առանց թուրք դաշնակցին ստորագրութեան սպասելու, Կիլիկիան հողամասի մը պարագեւոր կարծեցեալ որոշումը: Բայց Անգլիա պիտի թոյլատրէ՞ թէ ոչ իրապէս համամիտ է այդ նախաձեռնին, որպէսզի իր դաշնակցին մեկնուէն յետոյ, ստեղծուելիք ստիպողական պարագաներու առջեւ պարտաւորուի վերագրաւումի մը ենթարկել այդ հողամասը:

Այս պարագան եւս անհասկալի չենք նկատել, որովհետև Անգլիա՝ որ մեծ Յունաստանի մը կերտումին միակ պաշտպանը և գործադրողը հանգիստացաւ մօտաւոր Արեւելքի մէջ կուսնեայ գործուող ազգակ մը իր քաղաքականութեան վարելու համար, և երբ վաղը հիւսիսի մեծ պետություններ հետ ևս կ'ընէ իր լատիշագործ համաձայնություններ, չենք կարծել որ իր միւս դաշնակցները իր տեսակետները չորդեգրեն և իր հայեացքներուն համապատասխան ուղղութեան մը ընդգրկեն, երբ նկատի ունին նաև որ տնտեսապէս աշխարհի պատգամը Լոնտոնէ կ'արձակուի:

Հ. Մ.

ՀԱՅԵՆԹԵՆ ՄԵՋ

Յարութեան վրայ Մարտիան Միւսթարեան ուխտէն, ծանօթ որբախոյճ Պ. Հերեան, հանրածանոթ Պ. Եփրէմեան և ազգ. գործիչ Պ. Խաչաթեան, երկ հասան քաղաքս Կիլիկիա:

Անոնց բերած լուրերը ինչ ինչ տեսակետներով թէն խրախուսէ, սակայն ապահովիչ ոչինչ ունին և ցոյց կուտան Կիլիկիոյ հայութեան անցած ճգնաժամը:

Շատ ծանր կացութիւն մըն է որ կ'անցնէ Կիլիկիոյ հայութեանը, մահու և կենաց վերջին պայքարն է որ կը մղուի այս պահուս, որ պիտի վճռէ հայութեան ճակատագիրը:

Մահ բաժանութեաններու վրայ չեմ ուզեր ծանրանալ, սակայն «Ա. Մամուլ» այսօր կ'հրատարակէ տեղեկութեաներ որոնք բաւական մօտհոգի են:

Այդ լուրերը ընթերցողներու խոշոր ուշադրութեան կը յարձնեն:

Անոնք իրենց պարզութեան մէջ անհասկալի կ'ընէ կ'սքողեն:

Այդ կողմին ինչ չափով ու աստի, ճանով պիտի յաջողի պատասխանել յայտնական վրայ գտնուող հայութեանը, յոյց պիտի տայ մօտաւոր ապագան:

Բարոյական օգնութեան չկարօտի այսօր Կիլիկիա, այլ նիւթական, այդ օգնութեանը անհրաժեշտ դարձած է և ամէն գնով պէտք է երեւան հասնի, որովհետև, ինչպէս բոլի, Կիլիկիան հարցը նոր փուլի մը մէջ մտած է, և ինչ փուլը՝ ինչպատ մեզի թիւրքա կորելի ըլլայ դարձել: Եթէ հիւսիսային օժանդակութեանը ժամանակին հասնի և իր բարեարդ գերը յաջողի կատարել:

ևՅ

ՊՈՆԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

(Մեր Ժամագրի Ընթերցելի)

5 Յունիս 1920 Կ. Պոլս.

Ազգ. ժողովը կենդանութեան նըշաններ ցոյց տալ սկսաւ: Երկի գործարից գինադարձութեան ի վեր առաջին անգամ ըլլալով նիւթ մը, որ կը յիշեցնէ նախ քան պատերազմեան շրջանի նիւթերը:

Ժողովարարին երկու կողմերն ալ լեցուն էին և կարծես որոշ շերտաւոր

բռններ ու խմբակցութեաններ կազմուած:

Նրեկի ժողովը իր արդիւնք գրեթէ բոլոր մը չտեսաւ, զի գրեթէ ընտրութեանը որ կատարեց, էական նըշանակութեան մը ունեցող բան մը չէ:

Հոս յաճախ փնտրուածը արգային օրէն սկսութեան մասին ծանօթութեաններ և ժողովը վարելու ձեռնահաստութեան է և երեք կուսակցական պայքարի մը առիթ չէ տուած:

Սակայն այս անգամ անկա առաջին բաղիւնին ազգայնաւոր եղաւ, զի այդ պէտքէն դէմ եկաւ և կրնէր բռնէր կուսակցական պատճառաւ զոյացած դադարի երկար պահելը, կամ քաղաքական հասարակական տեսարանի նման առիթ ընծայեցին:

Գաղափարական — Հնչակեան շրջանը կը շարունակէր — աւելորդ է ըսել — Ազգ. ժողովը ճակատագրեւ ընդգրկող փոքրամասնութեանը, պիտի իր փոքր ուժերով երկ խորհրդարանական խաղերով և կեղծիքով ուղեց մեծամասնութեան. Ռամկավարներէ և չէզոքներէ բաղկացեալ շրջան հուրակ մը լարել, ինչ որ չյաջողեցաւ:

Ձախակողմեան երեսփոխանները ուղեցին որ Անկաղովի ամէնէն լաւ խօսող ուժը և գրեթէ բմբարանող հեղինակութեանը՝ Հայկ. Պատմագրի Ա. տեսնապետ դարձելով կերպով մը արգելին խօսելէ:

Անոնք այս կերպով զինող և համարախոյ զինակ մը կ'անէին, ինչ որ նպատակը խաղ մըն էր:

Չէզոքները և Ռամկավարները իրենց բռնէ կեղծարարներ Ստեփան Գորայիանի վրայ, որ ինչպէս յայտնի է, երբեմն առաջատարն հասնումին կը պատկանէր երբ այդ կուսակցութեանը դեռ ոչ ամենախաղաղ — Չօրպան բացատրութեանը — գաղափարականներէ և անոնց համակրորներէ կը բաղկանար:

Այս ընտրութեանը սղտիկ փոխադարձութեան մըն էր և իր կարգին — պէտք է խոստովանել — ոչ նուազ թափանցիկ խորհրդարանական վարպետութեան մը:

Երբ կորչը եկաւ Բ. Ատենապետ ընտրութեան, համարախոյութեան կապերը աւելի սկստայան: Այժմ «մէկը ձեռնէ մէկը մեկնէ» ըսելով կուգէին Բ. Ատենապետ ընտրելու Մատթէոս Էպիփոթեանը՝ և այս կերպով դաշնակցական երգուեալ մը որ դեռ

իր գոյնն ու հրապարակաւ չէ արտա-
յայտած—կ'ուզէին զիտն հանելը

Հոն գեր մը չի կար կոտորելիք,
սակայն կ'ուզէին իրենց կոտորելու
թեան գիրքը զգալի ընել տալ

Անկողմը արտադիր էր համբաւը,
խիւ, սակայն չէր կրնար թողուլ որ
դաշնակցութեան համակիր ճանչցուած
մը և իսկական գաղափարներն մը Ա.
տեհնապետութեան երկու տիպոսները
զրաւէին: Եւ կարելի չեղաւ համա-
ձայնիւ

Ձեզոք մը՝ Տիգրան Նապոլեոնի յն-
տրուեցաւ Բ. Ատենա պետ Արդէն խը-
րամը բացուած էր և պայքարը կիւ-
պով մը սկսած:

Ատենապետներու համար ոչ ոք
համերաշխութիւն ու գիշում:

Փոքրամասնութիւնը սպիտակ քը-
ւէներ կուտար և մեծամասնութիւնը
իր կողմէն կը կարգադրէր Ատենա
դպրութեան պաշտօնի բաժանումը:
Անկողմէն Օրնիկ Ձիգիթէ—Սարաֆը
(Յ. Ապպետ) ընտրուով Ա. Ատենապետ
և Երուսաղէմ Ձոփուրեանը՝ Բ. Ատենա-
դպիր:

Այս երկրորդը՝ անմիջապէս տեսա-
իր հրաժարականը բողոքի ցոյց մը ը-
րած ըլլալու համար:

Ժողովէն յետոյ թէ՛ Դաշնակցական
և թէ՛ Հնչակեան երեսփոխանները
խտախ կը գտնուէին Անկողմեան
ներսէն, որ այսպէս իրենց մեծամաս-
նութեան վրայ յիշուով իրենց վանած
էին ամէն համերաշխութեան փորձ և
չէին նկատի առած զիրենք:

Անոնք կը կարծէին թէ Անկողմը
նախապատրաստութեամբ կ'ուզէր քուէ-
տուփին քով և իր կամքը հարկադ-
րել կ'ուզէր իրենց:

Մինչ իրականութեան մէջ սա էր
ճշմարտութիւնը թէ աշակոյցը երբեք
չէր պատրաստուած և հոն ափսոս-
ող կարծ խորհրդածութիւնէ մը յետոյ
—որ ժողովին մէջ տեղի կ'ունենար՝
նոյնիսկ քուէարկութեան համար ար-
ուած դադարներու պահուն — հոն որս-
չեց իր ընտրելիները և մասնաւորա-
պէս իրենց գիրքը և ցոյց առած ըն-
տրելիներն էին որ պատճառ եղան որ
աւելի սեղան գործակցութիւն մը ստեղծ-
ուի աշակոյցեան երկու հաստատմե-
րուն միմեկ:

Հնչակեաններու կողմէ արտայայ-
տուած վիշտին համար ես երբեք զար-
մանք չեմ յայտնիր Հնչակեանութիւ-
նը Ազգ. Ժողովին մէջ միշտ կազմած
է ձգտել փոքրամասնութիւն մը որ
ինչպէս այսօր Դաշնակցութեան հետ
պղծ կազմած է, 1909—12 թուականնե-
րուն ալ կեդրոնի խմբակցութեան հետ
միասին կը գործէր և անոր հետ կա-
տարեկապէս համերաշխ էր:

Պոլիսէն գուրա ալ Հնչակեանու-
թեան մէջ չէ տեսնուած տեղ մը որ
անոնք իշխանութիւնը իւրացնելու
և մենաշնորհ դարձնելու ձգտում ցոյց
տուած ըլլաւ:

Ասոր պատճառը իրենց երբեք զո-
րաւոր մեծամասնութիւն մը կազմած
չըլլալն է թէ իրենց տիրապետելու
ձգտում չունենալը, ասիկա վճռապէս
ըսել կարելի չէ, սակայն իրողութիւ-
նը այս է: Շատ շատ կրնայ առաք-
կուիլ թէ անոնք միշտ միացած են
գորտաորին որ այն ատեն Կ. Պոլսոյ
մէջ Կեդրոնի խմբակցութիւնն էր, և
այսօր Երևանի մէջ Դաշնակցութիւնը:
Սակայն ես մինչև այս յետին մտա-
մտնութեան չեմ ուզեր իջնել, և
միայն ցոյց տալ կ'ուզեմ թէ Հնչակ-
եանները կրնան համերաշխութեան
վրայ խօսիլ քանի որ գործնական
գործադրած են:

Միևս կողմէ պէտք է ըսել թէ
1909—12 և աւելի յետոյ Կեդրոնի
կուսակցութիւնն ալ իր կարգին չէ
արհամարհած Հնչակեան փոքրամաս-
նութիւնը և միշտ թէ դիւանի և թէ
վարչութեան մէջ անոնց գործակցու-
թենքն օգտուած է:

Սակայն այսօր, այս ժամուս, երբ
Դաշնակցականները կը խօսին համե-
րաշխութեան բարեքններու վրայ, ա-
նոր պէտքերն վրայ, ոչ թէ կը զար-
մանամ այլ կ'ապշխմ կը մնամ:

Կուսակցութիւն մը որ նոյնիսկ
—էմին և քուստիցիօնիստները
առեւերեւոյթ մեծամասնութիւն մը ձեռք
բերած տեղը իրեն ընդդիմադիրներուն
հետ ոչ թէ համերաշխիւ, ո'չ թէ զա-
նոնք նկատի առնել, ոչ թէ անոնց
զիջիլ, ո'չ թէ զանազան գործակցու-
թեան հրաւիրել, այլ նոյնիսկ անոնց
գոյութիւնը մոռնալ կ'ուզէ և անոնց
ուժը ու ազդեցութիւնը ջլատելու հա-
մար նոյնիսկ չվարանիւր բանտով ու
այլ սպառնալիքներով, ինչպէս եր-
բեմն կ'ընէր Իթթիհատը՝ ընդդիմա-
դիր կուսակցութեանց համար, այսօր
համերաշխութիւնէ կը խօսի, ցուէ կը
յայտնէ թէ համերաշխութիւն չէ քա-
յոյցեր:

Կ'երևայ թէ Դաշնակցականները
հոն միայն ուր փոքրամասնութեան
մէջ կը մնան, կը յիշեն թէ Հայերէն
լեզուի մէջ «Համերաշխութիւն» բառ
մը կ'այլ իսկ հոն ուր ունէ կերպով մե-
ծամասնութիւն ձեռք բերած են, հոն
կը մոռնան և Աստ Դաշնակցական մտա-
յայտութիւնը:

Երևանի մէջ ուր կրցած են բռնի
տիրաւորել Իթթիհատիկ տակաւ մէկուսու-
նը յիշեցնող խորհրդարանով մը և
հանգուցեալ իրաւորութեամբ մը,
առանց խղճահարութեան և առանց
ժողովուրդին միևս հատուածներուն
կարծիքը նկատի առնելու կը կառա-
վարեն երկիրը՝ կուսակցական մոլուց-
քով մը և հոն է որ կը յիշեն թէ կըր-
նայ մասնաւոր համերաշխութեան մը
վրայ, որ կ'ուզէ տիրապետած տեսնել
դիւանի մէջ ալ, վարչութեան մէջ ալ,
ինչպէս շատ որոշ արտայայտուեցան
երէկ Ազգ. Ժողովի մէջ, երբ վարչու-
թեան ընտրութեան ձեռք վրայ վի-
ճարանութիւնը բացուեցաւ Ժողովին
երկրորդ մասին մէջ:

Ձախակողմեանները՝ գրեթէ ան-
պատրաստ էին հարցին վրայ վիճաբա-
նելու համար և գրեթէ համակարծիք
Անկողմին հետ, գործադրելու վար-
չութեան ընտրութեան համար գաղտ-
նի քուէարկութիւնէն տարբեր դրու-
թիւն մը: Միայն թէ անոնք կ'ուզէին
կերպով մը պայմանաւորուիլ և ապա
հովութիւն ձեռք բերել որ իրենց կու-
սակցներէն ալ մարդիկ առնուին: Քաղ-
Ժողովին մէջ, ինչ որ արամաբա-
նական պահանջ մը չէ:

Ընտրութեան վարչապետը պէտք է
ապառ ձգուի որ իր ընկերները ինքն
որոշէ, և ոչ թէ անոր հարկադրուին
աս ու ան մարդիկը: Այն ատեն ա-
նիկա քուէով ընտրուած վարչութիւնէ
մը բնաւ տարբերութիւն չի կրնար
ունենալ և հոն անհամերաշխութիւնը
նոյնիսկ առաջին վայրկեանէն բոյն
զրած կրնայ համարուիլ:

Պատրիարք կամ վարչապետ, որու
որ պիտի ձգուի ընտրութիւնը ունէ
կաշկանդում պէտք չէ որ ունենան
և ազատ ընտրութիւն կատարեն և
առնին այնպիսի ընկերներ որոնց հետ
գործակցելու կարելիութիւն կը տես-
նեն:

Ահա միակ ուղիղ ելքը վարչու-
թեան ընտրութեան մասին: Ասկէ
գուր տարբեր միջոցները և հարկա-
դրութիւններ, որոնք կը կաշկանդեն
ազատ գործունեութիւնը միայն կրնան
օգտակար գործափորի մը սխալ գոր-
ծադրութեան առաջնորդել գործը:

ԱՐԳԱՄ ԱՆԳԵՂԱՑԻ

ԹԵ ՈՐՈՇՆՑ ՀԱՍԱՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ Է

Մօտաւոր Արեւելքի ընդարձակ
երկրամասում, ազգերի ու ցեղերի
փոխ-յարաբերութիւններին, նրանց քա-
ղաքակրթութեան պարզացման համար
պահանջուող խաղաղութիւնը տեսական
պահող ուժը, կարող է լինել Հայաս-
տանը:

Թէ՛ Արեւելքի, և թէ՛ Եւրոպայի
Ժողովուրդների միջև անգործութիւնը
պահպանելու համար, մի մեծ Հա-
յաստանի գոյութիւնը անհրաժեշտ է:
Թրքո-թաթարական կիսապայքերի ազ-
գերի ու ցեղերի կրօնական մոլեռան-

դութիւնից ծագում առած աշխարհա-
կալիստ միտումները առջև պարկազ
կանգնող մի Հայաստան՝ ո'չ թէ միայն
Արեւելքի խաղաղութիւնը տեսակա-
նացրած կը լինի, այլ նաև մասամբ
Եւրոպայի Արեւելքի քաղաքական
բոլոր երեւոյթները, եւրոպական պե-
տութիւններէն ամենաշատ Անգլիոյ
ուշադրութիւնն են հրաւիրում իրանց
վրայ:

Այսօր, երբ Մեծամասնական բա-
նակները Պարսկաստանի սիրտն են
մտել, Անգլիան մտահոգուած է, ու-
րովհետեւ, այնտեղ, բացի իր միլիոն-
ների վտանգի ենթարկելուէն, քաղա-
քական աշխարհը կարող է պատահել
միջագոյն Պաղատտից սկսած մինչեւ
Հնդկաստան:

Այսօր, Մեծամասնական կառավա-
րութեան ներկայացուցիչ Քէրապիլը
Հոնգոնում Նոտած՝ Լ. Ճօրճի հետ բա-
նակցում է առեւտրական յարաբերու-
թիւնները վերսկսելու համար: Սակայն
թերթերի մինչեւ օրս հաղորդած տե-
տիկութիւնների մասն, մենք չենք
կարծում և հաւատում թէ՛ միայն
տնտեսական յարաբերութիւնները վե-
րսկսելու վրայ հիմնուած լինի այդ
տնտեսութիւնը:

Մեծամասնական Խորհրդ. կառա-
վարութեան համար էլ, մի մեծ տնչը-
րածեցութիւն է Հայաստանը, որի
համար Նաւթօրովից հանգրաւանող չի
վարանի, թէ՛ նիւթապէս և թէ՛ բա-
րդապէս: Մեծամասնական և թրքո-
թաթարական քաղաքական և մարդ-
կային ընկերութեան կազմաւորման
մասին ընդգրկած ըմբռնումներն ու
ծրագրերը, իրար բոլորովին հակա-
տրեմայ, խաչածեղ գիրքերի վրայ են
կանգնել, հենց այս իսկ պատճառով
էլ, մենք այն համոզումն ունենք, որ
երկուսնի կառավարութեան կողմից
Մոսկուա հասած պատուիրակներն
կ'ստանան հայ պետութեան սմա-
պընդման համար դրական արդիւնք
ծնող երաշխիքներ: Մեծամասնական
կառավարութիւնը, ցանկանում է
տեսական խաղաղութիւն, որ հիմ-
նուած լինի ազգերի և նոյնիսկ ցեղերի
պատմա-տնտեսական արդար իրա-
ւունքների բաշխման հաստատուն
պատճիւրով վրայ: Իսկ ազգայնական
մոլեռանդութիւնից ծագում առած
աշխարհակալական ձգտումներին
ձուլմը, հակառակ զէպքում, Նո, նոյն
իսկ առաջինը կը լինի պատերազմ
յայտարարող բոլոր նրանց՝ որոնք ու-
րիշների իրաւունքները ոտնատակ ա-
նել համարձակին: Մեծամասնական
կառավարութիւնը շատ լաւ է ճանա-
չում թրքո-թաթար ֆանատիք Ժողո-
վուրդների հոգեբանութիւնը՝ թէ՛ ինչի
վրայ հիմնուած է, և թէ ինչ ուղ-
ղութեամբ է ընթանում:

Արդարեւ, Հայաստանը որպէս մի
Բօթ-Արթիւր, Մեծամասնական Ռու-
սաստանի համար անհրաժեշտ է:

Ներկայումս, Մոսկուայի կառա-
վարութեան ներկայացուցիչ Քէրա-
սիլը երբ Հոնոնում բանակցում է
առեւտրական յարաբերութիւնները վե-
րսկսելու մասին, մի հարց է ծագում
թէ՛ ինչպէս կարող է լինել առանց

Ռուսաստանի քաղաքացիական պատե-
ւազմների պատճառների վերացման,
առեւտրական յարաբերութիւն պահել:
Դիւանապետական վերջին տեսութիւն-
ները այնպէս են ցոյց տալիս, որ
տնտեսականի հետ զուգընթաց պիտի
քննուին նաև քաղաքական խնդիր-
ները, որոնք կարող են դեռ շատ եր-
կար ժամանակ տեւել և խորտակել
տնտեսական փոխ-յարաբերութիւն-
ները շուրջ մշակած ու է մի ծրա-
գիր: Արդ. կառավարչայ բնաւ այն
մասին թէ՛ Լ. Ճօրճն ու Քէրապիլը
պիտի խօսին Արեւելքի քաղաքական
մի շարք խնդիրների մասին, և այս
կէտը վարադրուած է «առեւտրա-
կան յարաբերութիւն» անուան տակ:

Ինչ է ստում թէ Անգլիոյ համար
շատ կենսական մի խնդիր է Ռուսաս-
տանի հետ առեւտրական յարաբերու-
թիւնը վերսկսելու հարցը: Տնտեսա-
կան խնդիրների և շահաստանների
համար, Անգլիան կը վիճի, կը խօսի
իր դաշնակիցների հետ, բայց Ռու-
սիոյ հետ այնքան էլ հրամայական
կարիք չունի, երբ Արեւելքի քաղա-
քական երեւոյթները գնալով ծանրա-
կըլիս հանգամանք են ստանում
իր քաղաքականութեան համար:

Ձե՛ որ Թուրքիոյ կործանման
խնդրին մէջ «մեղսակից» է համար-
ւում ի մէջ այլոց և Անգլիան, հէնց
որո համար էլ, այս վերջինի կառավա-
րում է որ, չլինի թէ Մեծամասնական
կան կառավարութիւնը, որ արդէն
իր շահաստաններից մէկի մէջ — Պարս-
կաստանում — է, թրքո-թաթար ու-
ժերի հետ միանալով՝ մի մեծ հարւած
հասցնելու գիրքը ընդունին, և դա
այն ժամանակ՝ երբ իր ցամաքային
զինուորները ալիս յոգնած, պատերազ-
մելու նախկին խանդավառութիւնը
կորցրած՝ հանգիստ են պահանջում:
Ահա թէ ինչու համար Հայաստա-
նը բացարձակ անհրաժեշտութիւն է,
թէ՛ Անգլիոյ և թէ՛ Մեծամասնական
կառավարութեան համար, որոնք ի-
րանց շահերից գրգռած՝ Հայաստանի
նկատմամբ հրամայական պարտակա-
նութիւններ կատարելու ստիպողակա-
նութիւնն տակ են պտնուում:

Որ ուրիշ խնդիր էլ կայ:

Սրանից երկու տարի առաջ Խոր-
հրդական կառավարութիւնը շատ
խնդրից դաշակից կառավարութիւն
ներից իր ներքին գործերին միջամուխ
չլինելու և Տէնիքիներին լօզնելու,
բայց անյախի միացը Այս անգամ
երեւում է Մոսկուայի կառավարու-
թեան Անգլիոյ մօտ արած առաջարկ-
ներից մէկն էլ այն կը լինի, որ սը-
րանից յետոյ դաշնակիցները չմիջամը-
տեն Ռուսիոյ ներքին գործերին, երբ
հին պարագից վճարելու յանձն չու-
տոնց առել են:

Այ. պէս թէ այնպէս, Հայաստանի
ամբողջականութեան պահպանումը հը-
րամայական է թէ՛ Անգլիոյ և թէ՛ Խոր-
հրդային Ռուսաստանի համար:

Հայաստանը կայ ու կը մնայ
ՎԱՐԴԳԵՍ

Կարգաւ 4րդ էջը Կիրակի առաւօտ
տեղի ունենալիք գրական երաժշտա-
կան ցերեկոյթի յայտագիրը:

Կ Ի Լ Ի Կ Ե Ա Ն Լ Ո Ւ Ե Ր (ԲԱՆԴԱՍՏ «ՀԱՅ ԶԱՅՆ»Է)

Մ. ԲԵՄԵԼԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ս Ի Լ Ի Կ Ե Ա Ն Լ Ո Ւ Ե Ր

Տարսոն եկող ճամբորդ մը հետեւանիլը կը պատէ Սիւիֆթի կացու-
թեան վրայ:—

Սիւիֆթի թուրք կառավարութիւնը Պոլիսէն անջատուած է և իր հրա-
հանգները կ'ստանայ ուղղակի և միմիայն Մոսկուա քաղաքէն: Միայն տի և
հանրային պարտուց վարչութիւնները կը գեկավարուին միլիտարներու կող-
մէն: Վերջերս Սիւիֆթէ եկող Ֆրանսական դրահաւորէ մը կանչուեցան թուրք
միւլթեսարեֆը և երեւիները ու խիստ ազդարարութիւններ ստացան: Մոս-
թաֆա քաղաքի իր կազմած կառավարութեան կողմէ միւլթերի աստիճան ըստ
տացաւ:

Սիւիֆթի մէջ քաղաքականութեամբ զբաղողներ կը բանտարկուին, իսկ
միլիտար շարժումներու հակառակ խօսողներ ու գործողներ կ'ընտել թէ պիտի
մահուան դատապարտուին:

Վերջերս միլիտարներ Հայերէն 1500, Յոյներէն 5 հազար և Թուրքերէն 70
հազար ռսկի հանդանակեցին: Միլիտարները կատանան 15—20
ռսկի ամսական:

Մարաշի գեղաբնակներն մէջ իբր թէ զլստառուած թուրքի մը գլուխը տրուելով թաթառած վիճակի մը մէջ Սիւրիքէ բերին և Հայոց ու Պրանսացիներու երեսկայական և ստայոց հրէշտութիւններէն խօսելով թուրք ամբարիս զգացումները գրգռեցին Այս և նման արարքներով թուրք ժողովուրդին մէջ կ'աշխատին համակրանք և նկատում առաջ բերել միլի վարչութիւն հաղթականներ են:

Միլիթները արդիւնք են թուրքերուն Մերսին երթալ լսելով որ այն տեղ թշնամի հող է. իսկ թուրք տուած են որ թուրքերը ճամբարդեն Կիպրոս և Պէրսի:

Ապաւ Միլիթները Պէրսի իբր բարեկամի երկիր կ'ընդունին:

ԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ՕՍՄԱՆԻԻ ՄԷՋ

28 Մայիս 1920. — Երկու օրէ ի վեր պաշարուած ենք: Մեր գերքերուն մէջ արթուն հասակունք հաւանական յարձակումներուն: Տեղւոյ միւթէտուր-քը, միւթիւն և հաճի Հիւսէյն էֆէնտի միգրի տառապիկեցին համաձայնիլ իրենց հետ բայց պատասխանուեցաւ թէ այդ Ֆրանսական կառավարչին կամքէն կտրուի ունի: Երէկ հոս հասան Ֆրանս. նոր ոյժեր և 3 թանք: Թուրքերը Ֆրանս. զօրքերուն վրայ կրակ բացած են: Թանքերը թուրքերուն մէջքը կտուրեց բայց չարագործները հակադարձելով չուրին: Իլլաւար գերակատարներէն մին է թուրք քաղաքապետը: Հայերը հոս ալ ինչպէս ամեն տեղ, պատրաստ են աշակցութեամբ Ֆրանսացիներու, կատարել իրենց մարդկային պարտականութիւնը:

* Թէև Տէօրթ-Եօլ վաղուց եկող չիկայ բայց կը կարծուի որ հոն բաւականաչափ ուժ կայ միլիթներուն դիմադրելու համար, բայց տեղացիք կը նեղւինք պարէնի չզոյւթենէն:

ԼՈՒՐԵՐ ՍԻՍԵՆ

Սիսեն կը գրեն Մայիս 26 թուականաւ որ իսկիկ կամաւորներէն ունեցողէս Լաւանա մեկնելուն հետեւանքով, կտգուած է կամաւորական երկու նոր խումբ, երկու ամսուան պայմանաւ: Նոր արձանագրութիւնները առաւելապէս Սսեցիներ են և կը կարծուի թէ լաւագոյն պիտի պատկն իրենց վրայ դրուած յոյսերը:

Կեանքը վերին աստիճանի սղած է, չարար երեք չգտնուիր, օճառի օլան 6 լիւր է, պուլգուրը միակ ուտելիքն է Սսեցիներուն: Սակայն հակառակ այս բոլորին ժողովուրդին բարոյականը լաւ է: Բռնուած թուրք պիւրիները կը յայտարարեն թէ Հաճըն միշտ լաւ է նեղութիւն մը չունի, կոխները անպակաս են Սիսի մօտ:

ԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ՍԻՍԻ ՄԷՋ

24 Մայիս 920. — Մեր վիճակը օրէ օր կը վատթարանայ:

Ֆրանսական իշխանութիւնը սակայն սկսաւ քաղի տալու նոր հունձքը ուրով հաւանաբար սովորած ըլլալու վտանգը կուշանայ գոնէ: Հունձքերը պաշտպանող ուժին յառաջապահներն են Հայ կամաւորները: Անքի օր տեղի ունեցող կռիւն մէջ հայերս ունեցանք մէկ թեթեւ վիրաւոր, իսկ թուրքեր կարեւոր կորուստներու ենթարկուելով նահանջեցին և ապաստանեցան լեռ-գերու մէջ:

Միլիթները երբեմն կը մօտենան հայկական դիրքերուն ու զղջումի և մերձեցման խօսքեր կ'ընեն:

Ամթ հազար ամթ այս մարդոց որ հակառակ Ֆրանս. իշխանութեանց թուրքերուն հանգէպ շարունակուող համակրանքին ու գութին ապերախտութեն յարձակողի գիրք կը բռնեն: Յաւանական անուղղուններ են ասոնք:

ՋԻՆԱԴԱԴԱՐԷՆ ՎԵՐՋ

Ջինադադարի 3-րդ օրը, այսինքն ամսուան 3-4ի գիշերը, թուրքերը յարձակելով Տարսուի հարաւարեւելակողմը 1 ժամ հեռաւորութեամբ Պալիո Ազա գիւղը հոն գտնուող 8 հայերէն 6-ը տարիւր են, երկուքը մազապուր ազատած են գետը նետուելով:

Գարաթաշ յարձակում կրած է, Օսմանիէ կրկին հուրի և սուրի մօտընւած և և Ատանայի այգիներէն մէկէ աւելի հայեր փախցուած են: Եւ տակաւ է գինադադար, Բայց ասոնք չէթէնի չեն, այլ պարզ աւազակներ:

Յունիս 4. — չէթէնի յարձակում գործած են Արսլան գիւղին վրայ երկու երեք օրէ ի վեր չէթէնի սաստիացուցած են իրենց գործունէութիւնը Գարաթաշի շրջանին մէջ, որուն վրայ, Ֆրանս. ոյժեր, ինչպէս կ'իմանանք, սկսած են ազդու դաւ մը տալ իրենց:

Ատանա քաղաքին մէջ, գինադադարի կնքումէն ի վեր, թուրքերը խիստ չփոցած են և փողոցներու մէջ հայ կամ քրիստոնեայ անցորդներուն սպառնական խօսքեր կ'ուղղեն:

Կիմանայի որ Տարսուի մէջ, թուրքերը աւելի չփոցած վիճակ Բունին:

ՋՕՐ. ՏԻՖԻԵՍԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երէկ կէս օրէն առաջ Ջօր. Տիֆիէօ թուրք կուսակալին պաշտօնատան մէջ ազգարարութիւն մը ըրաւ: Ներկայութեան զանազան տարրերու ներկայացուցիչներուն ներկայ էին նաև Տիար Տամատեան, և Ազգ. Միութեան արաբերէն յարաբերութեան մասնախումբի անդամները:

Ջօրավարը մօտաւորապէս յայտարարած է հետեւեալները. —

Ջինադադարը խնդրեցին Քէմալիսները: Այդ համաձայնութիւնը գինուրական հանգամանք միայն ունի: Ատանայի բնակչութեան ուղղեալ իմ յայտարարութիւնս իր գօրութեան մէջն է և որ կողմէն որ խռովարարական ձեռնարկ մը ըլլայ, անխնայօրէն պիտի պատժեմ: Իմացայ որ այն կարծիքը ունեցած է ժողովուրդը թէ՛ Ֆրանսացիք պիտի քաշուին կիլիկիայէն: Ես հոս եկած եմ և պիտի մնամ: Ով որ զիս գուրս հանել կ'ուզէ, թող հրապարակ ելնէ, փառաւոր ընդունելութիւն կ'ընեմ իրեն: Յորգորեցէ՛ք ժողովուրդը որ հանգարտի իբր թէ գինադադարի կնքումին վրայ, թուրք կուսակալ ձէլալ Պէյ ետ պիտի վերադարձուի եղբոր ձէլալ Պէյ այժմ ծովու վրայ է և ետ չի պիտի գայ, քանի որ ես հոս եմ:

ԷՆՆԵՇԻ ՀԱՅԵՐԸ ՁԱՐԴՈՒԵՑԱՆ

Մայիսի 10ին, թուրք Չէթէնի քաջախիւրեւով զսպիչ ոյժի չգոյութիւնը, յարձակելով Էննէշի վրայ՝ սուրէ անցուցած են տեղւոյն մօտ 250 հոգի հայ բնակչութիւնը: Ասոնց մեծ մասը երիտասարդ էր և զարձած տարագրաւայրերէն:

Էննէշ՝ Հռոմկլայի մօտ, Եփրատի աջ եզրի վրայ հաստատուած գիւղ մըն է. 1914-ին ունէր 400 բնակիչ: Այս վերջին ջարդէն՝ փախչելով ազատած են 15 երիտասարդներ, որոնք այժմ ապաստանած են Պէրէճիքի:

ԱՅՆԹԱՊԻ ԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

22 Մայիս 920 Հայէպ. — Ապրիլ 29ին ի վեր Այնթապի Հայութեան գրեթէ տեղեկ չենք: Մայիս 8ին Քիլիսէն Այնթապ մեկնող Ֆրանսական ոյժ մը Քիլիս վերադարձած է ասոնց Այնթապ հասնելու կռիւի լսուած ըլլալով Չէթէնիներու հետ, որոնք իբր թէ գործածած են 16 սանթիսէթրոնց զիւրով: Թիգրանթի Մայիս 15—16ին Ֆրանսական օդանւուեր ուժակոծած են Այնթապի թրքաց գիւղերը, ուրից կրակ կը բանային հայկական դիրքերուն վրայ: Քիլիս վերադարձող Ֆրանսական ոյժը, Մայիս 20—21ին զարձեալ մեկնած պիտի ըլլար զէպի Այնթապ:

ՀԵՅՆՍ ՄՈՒՐԱՏԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

1 Յունիս 1920 Շէյխ Մուրատ. — Վտանգը մօտեցած է մեզի: Ամիսներէ ի վեր ձիւնան գետի հարաւարին կողմը տալաւաւոր չէթէնախումբը հիմա շատ աւելի ուժովցած ու գրեթէ կանոնաւոր բանակի մը ձեւը ստած, կ'ապառնայ մեր շրջանը: Այս խումբը Այսաի և Տէտէ տաղի շրջակայ գիւղերը յափշտակելէ յետոյ այժմ Երեւէկիլ անցնել կը պատրաստուին կառավարութեան կողմէ գետին վրայ գտնուող նաւակները ընկղմուած են: Չէթէնի սակայն տակաւ է: (ձկնարան) մակոյկներ բերել տուած են ու մտադրութիւն ունին տակաւ տակներու միջոցաւ գետը անցնել: Այս ոյժը լուրջ վտանգ մըն է, որուն առջքը սակեալ համար ինքեկիլ պէտք է կեդրոնացնել բաւարար զսպիչ ոյժ: Վերջին լուրի մը համաձայն, Չէթէնի ձիւնան անցեր և արդէն սկսեր են յարձակիլ Գըզըլ — Թաթա գիւղին վրայ:

Գայըրլու, Արապլու և Քիլիսէ գիւղերէն իբր Չէթէնի տմբաստանուելով բնակարկուած են 6 հոգի:

ԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ՏԵՕՐԹ-ԵՕԼԻ ՄԷՋ

25 Մայիս 920 Տէօրթ-Եօլ. — Ինչպէս դիտեք, Տէօրթ-Եօլ շարաքներէ ի վեր կը մնայ պաշարուած, Օսմանիէի և Իսկէնտէրուի հետ հաղորդակցութիւնը դադարած են շատոց: Աստուայն ոչ թերթ կ'ստանանք ոչ ալ նամակ: Քաղաքին մէջ և շրջակայ գիւղերը թուրք չի մնաց, ամէնքն ալ փախան միացան չէթէնիներուն: Երբեմն զիշեր տտեն կրակ կը բռնան իօզլէրի գիւղի Հայ պահակներուն վրայ, բայց զօրաւոր դիմադրութեան մը առջև գտնուելով կը փախչին:

Լուր կ'առնենք որ չէթէնի հետզհետէ կը շատնան մեր շուրջը: Կը լսենք նաև որ թուրքերը մտածեր են թնդանթ գետեղել մօտակայ լեռներու վրայ:

Առևտրական կեանքը բոլորովին դադարած է: Եուկան մասամբ բաց է միայն:

Այս բոլորին առջև, ժողովուրդը բնաւ մտառանջուած չունի: Քաղաքին պաշտպանութիւնը ապահովուած է, շնորհիւ փորձ և խոհեմ գործիչներու և օժանդակութեամբ Ֆրանսական իշխանութեան: Ազգ. Միութիւնը և ինքնապաշտպանութեան կոմիտէն կը վայելէ Ֆրանսական իշխանութեան համակրանքը և փոխադրեալները: Ամէնքս ձեռք ձեռքի առած կաշխատինք վտանքին առջքը: Եստեղ համար, ժողովուրդին բարոյական ոյժը խիստ բարձր է և անվախ կ'ապասէ Քէմալական որ և է խռովումին զէմ: Ֆրանսական իշխանութիւն և Ազգ. Մարմիններ համաձայնութեամբ որոշած են բնաւ յարձակողականի չսկսիլ և միայն պաշտպանող սկսան գիրք բռնել:

Չէթէնի տակի կը փնտռեն բնակեցելու համար Ազգային Միութեան հետ: Այս նամակները կը պարունակեն շրջանք և սպառնալիք միանգամայն Միւս կողմէ, յարձակումները չեն զաղբիւր:

Կը յուսանք որ Տէօրթ-Եօլցիին աւելի երկար տտեն պիտի չի պարտաւորուի պաշարուած մնալ և կրիլ պաշարուալի զրկւնները:

ՍԻՍ ՊԱՐՊՈՒԱՏ

Միսիսէն Պ. Չանկալիանի օգնական Պ. Պօղոս Թուր-Սարգիսեանէ ըստացուած հեռագրէ մը կիմանալք որ Սսոյ ամբողջ Հայութիւնը Միսիս հասած է:

ՏՐԲԱՆԻ ՇՈՒՐՋ

Անքի զիշեր Տարսուի մօտ՝ չէթէնի Շալվարճեան և Ճամպագեան եղբայրները ազատակիւն վրայ յարձակելով՝ հոն աշխատող 11 հայերը իրենց հետ տարիւր են ինչպէս նաև բաւական թիւ վ առջարներ:

(Երաւանակութիւնը կարգաւ Դ. րդ էլ)

Վ Ե Ր Ջ Ի Ն Ժ Ա Մ

ՎԷՆԻՋԵԼՈՍ ԲԵՐԻՋ ՀԱՄԱՆ Է

Նիլէն վարչապետ Պ. Վէնիզէլոս Բարիզ հասած է ուրից պիտի մեկնի զէպի Հօնոնոյ վարչապետը տեսակցած է Ալեքսանդր թագաւորին հետ, որ այս օրերս Աթէնք կը վերադառնայ:

ԱՆԳԼԻՍ ԵՒ ՊՕԼՀԷՎԻՔՈՒԹԻՒՆԸ

Հատարակաց Խորհրդարանին մէջ բաւան վիճաբանութիւն մը ծագած է պօլշէվիք համաձայնական քաղաքականութիւնի մասին: Մ. Լօյտ Ճօրճ պատասխանելով ուղղուած հարցաւորումներուն, արդարացուցած է իր կառավարութեան ընթացքը՝ պօլշէվիքներու հետ առարակական յարաբերութիւններ հաստատելու մասին:

ՏԱՄԱՏ ԳԵՐԻՏ ԿՐ ՀՐԱԺԱՐԻ

Պօլսէն կը հեռագրուի թէ Տամատ Ֆէրիտ վաշալի հրաժարուած մօտաւոր է. վարչապետը, իր անորոշ ընթացքով, արդէն Համաձայնական տէրութեանց առջև վարկարեկ եղած էր:

Նոր Դահլիճը կուզէ կազմակերպել իշխան Սապահէտտին, որ պատրաստաւ կամութիւն յայտնած է տրուած պայմանաւոր լրանալէն վերջ ստորագրել Հաշուութեան դաշնագիրը:

ԹՐԱԿԻՈՅ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ասոյց տեղեկութիւններ կը հաւատեն թէ, երեւան եկած է որ թրակիոյ թուրք սահակաւորութիւնն ալ կը մասնակցի թաշեալի շարժումին: Այս տեղեկութիւնները կը հրատարակուին եւրօպոլեան թերթերու մէջ:

ՓՐԱՆՍԱ ԵՒ ԹՈՒՐԿԻԱ

Բարիզէ կը հեռագրուի թէ, Ֆրանս. կառավարութիւնը Տիֆէ, գօր. Կուրթ և Բօպէր Տէնէյի ներկայացուցիչ նշանակած է համաձայնութեան գալու համար ազգայնական ուժերու հրամանատար Մ. Քէմալի հետ:

ՔԷՄԱԼԿԱՆՆԵՐ ԲԵՐԻՋԻ ՄԷՋ

Բարիզէ կը ծանուցանեն թէ հոս հասած են Մ. Քէմալի ներկայացուցիչները, որոնք ընդունուած են Արտ. գործոց նախարարութեան քաղաքական բաժնի տնօրէն Պ. Պերթիօի կողմէ: Քէմալական ներկայացուցիչները իրենց հետ կը բերեն իրենց կառավարութեան ստաւարկները:

ՎԵՐԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆ

Անգլիական թերթերը կը հերքեն Ֆրանսական մամուլին հրատարակած այն լուրը թէ թրքական դաշնագիրը պիտի վերաքննուի:

ԹՐԿ. ՈՒԺԸ ԹՐԱԿԻՈՅ ՄԷՋ

Թրակիոյ մէջ ձափեր Թայիարի զինուորները 60 հազար կը հաշուուին: Բոյ մաթիւ սպաններ Պօլսէն և Պուլկոտիայէն մեկնելով կը միանան այդ բանակին: Այս ուժերը բաւական կը նկատուին Արեւմտեան և Արեւելեան Թրակիան պաշտպանելու համար:

Պուլկոտները թնդանթ կը փոխադրեն Թրակիա և բազմաթիւ գօմիթաններ կը միանան Թայիարի բանակին:

$$(T_{p-1} - 2 - 4t, 1)$$